herpy

GEKONY

Border thick-tailed gecko

Uvidicolus sphyrurus

Uvidicolus sphyrurus to niewielki, krępy gekon naziemny z wyżyn na pograniczu Nowej Południowej Walii i Queenslandu we wschodniej Australii. Prowadzi nocny tryb życia i żyje pod ocienionymi kamieniami i pniami w widnym lesie, w klimacie z gorącym latem i mroźnymi nocami zimą. W niewoli jest odporny i chętnie się rozmnaża, jeśli zapewni mu się naprawdę chłodną zimę.

Rodzina: Carphodactylidae Dawna nazwa: *Gymnodactylus sphyrurus; Heteronota walshi; Phyllurus sphyrurus; Underwoodisaurus sphyrurus; Nephrurus sphyrurus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**6-8 cm** długość od pyska do kloaki
Waga	**10-12 g**
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Tereny skaliste i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 5 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**20-25 °C**
Miejsce wygrzewania	**28-34 °C**
Temperatura w nocy	**12-18 °C**
Wilgotność	**40-60%**
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Zimowanie	**5-15 °C** 8-9 tygodni
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**30 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**2 jaj**
Zniesienia w roku	**1-2**
Inkubacja	**59-73 dni** przy 27-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Uvidicolus sphyrurus to zwarty, naziemny gekon o dużej głowie, dużych stalowoniebieskich oczach i długich, cienkich nogach zakończonych pazurkami. Palce nie mają szerokich lamelek, dlatego zwierzę porusza się po ziemi i kamieniach, a nie po gładkich powierzchniach. Rzadko przekracza 75 mm od pyska do kloaki, czyli 6-8 cm, i waży do około 12 g. Samice są na ogół nieco większe od samców.

Tułów i głowa są jasnobrązowe z czarnymi i białymi kropkami, największymi na wyniesionych łuskach brodawkowatych. W południowej części zasięgu ubarwienie podstawowe ma różowawy odcień, pasujący do tamtejszych różowych skał, natomiast zwierzęta dalej na północy są przeważnie szare. Oryginalny ogon jest niemal czarny z trzema-czterema białymi pierścieniami. U nasady jest wąski, szybko się rozszerza i kończy cienkim szpicem. Zregenerowany ogon jest matowobrązowy, bardziej zaokrąglony i bez pierścieni.

Gatunek opisano w 1892 roku jako *Gymnodactylus sphyrurus* i od tego czasu zaliczano go do kilku rodzajów, m.in. *Phyllurus*, *Underwoodisaurus* i *Nephrurus*. W 2011 roku otrzymał własny rodzaj, *Uvidicolus*, w którym jest jedynym gatunkiem. Nazwa rodzajowa pochodzi z łaciny i oznacza mniej więcej "ten, który mieszka w wilgoci", co nawiązuje do stosunkowo wilgotnych i chłodnych wyżyn, na których żyje. *Underwoodisaurus milii* jest bliskim krewnym i przypomina go budową oraz trybem życia.

Gdy zwierzę czuje się zagrożone, unosi się wysoko na wyprostowanych nogach, powoli macha ogonem, otwiera pysk i może skoczyć do przodu z ochrypłym piskiem. To szybki łowca, który błyskawicznie atakuje zarówno do przodu, jak i w bok.

Występowanie i środowisko

Uvidicolus sphyrurus występuje wyłącznie we wschodniej Australii, na wyżynach w górnej części dorzecza Murray-Darling. Zasięg rozciąga się od Granite Belt w południowo-wschodnim Queenslandzie na południe przez tablelands w północnej Nowej Południowej Walii do obszaru tuż na południe od Tamworth.

Na tym obszarze gatunek występuje bardzo lokalnie. Wycinka lasów, wypas i pożary zniszczyły dużą część siedlisk, zwłaszcza na południu, ale tam, gdzie zachowały się nienaruszone płaty, jest stosunkowo pospolity. Pierwotnie podawane miejsce typowe w Nowej Południowej Walii uważa się za błędne. Mapa przedstawia przybliżony zasięg występowania.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Uvidicolus sphyrurus żyje na wysokości 500-1.200 m n.p.m. w widnym lesie i sawannie zadrzewionej z blokami skalnymi. Skały to często granit, ale gatunek występuje także na piaskowcu i bazalcie. Ukrywa się pod kamieniami i zwalonymi pniami, które leżą w cieniu roślinności i pod którymi ziemia jest wilgotna przez cały rok; często rosną tam cienkie, białe strzępki grzybni. Do siedliska należy również gruba warstwa liści i zwarcie koron drzew pokrywające co najmniej połowę nieba. Nocą poluje na drobne owady i słychać, jak szeleści w suchych liściach.

Klimat jest surowy: zimą do -15 °C, a latem ponad 40 °C. Głębokie szczeliny w skałach dają schronienie zarówno przed mrozem, jak i upałem, a w najzimniejszych i najgorętszych okresach zwierzęta są niemal niemożliwe do znalezienia.

Hodowla

TERRARIUM

Uvidicolus sphyrurus rzadko trafia do terrariów, ale jest odporny i łatwy w utrzymaniu. Zwierzęta są małe i zajmują niewiele miejsca: do pięciu dorosłych osobników, także z kilkoma samcami, może mieszkać w terrarium 60 × 30 × 30 cm (długość × szerokość × wysokość). Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość. Istotna jest dobra wentylacja, np. siatka na całej pokrywie i kilka otworów nisko w tylnej ścianie.

Podłoże to około 2 cm drobnego, płukanego piasku. Ułóż w terrarium trzy odwrócone gliniane podstawki z wycięciem jako wejściem i utrzymuj piasek pod nimi w różnym stopniu wilgotności: pod jedną stale wilgotny, pod drugą zwilżany i pozostawiany do wyschnięcia, a pod trzecią całkiem suchy. Zwierzęta mogą wtedy same wybierać, a wilgotna kryjówka jest wykorzystywana do składania jaj. Płaski kamień, częściowo zakopany nad źródłem ciepła, jest często używany jako miejsce do wygrzewania. Postaw małą miskę z wodą w chłodnym końcu.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Ogrzewaj *Uvidicolus sphyrurus* od dołu matą lub taśmą grzewczą pod jednym końcem, sterowaną termostatem, tak aby w półroczu letnim powstało łagodne miejsce ciepła o temperaturze 28-34 °C. Reszta terrarium ma temperaturę pokojową, około 20-25 °C w dzień, a nocą temperatura może spadać do 12-18 °C. Mierz ją cyfrowym termometrem w obu końcach. Należy unikać długich okresów powyżej 30 °C w całym terrarium.

Zima ma kluczowe znaczenie dla rozrodu. Obniżaj temperaturę stopniowo od końca października, a pod koniec listopada wyłącz światło i ogrzewanie. Zwierzęta zimują następnie przez około osiem tygodni, od grudnia do końca stycznia, w temperaturze 8-10 °C nocą i około 15 °C w dzień; krótkotrwały spadek do 5 °C jest tolerowany. Można wykorzystać chłodne, niezamarzające pomieszczenie, np. piwnicę lub nieogrzewaną szopę. Ciepłe zimowe dni powyżej 20 °C mogą uniemożliwić składanie jaj w następnym sezonie. Potem stopniowo ponownie podnoś temperaturę.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Uvidicolus sphyrurus potrzebuje wilgotnej kryjówki, ale nie wilgotnego powietrza w całym terrarium. Piasek pod jedną z podstawek utrzymuj stale wilgotny, aby zwierzęta zawsze mogły znaleźć wilgotny mikroklimat, podczas gdy reszta podłoża pozostaje sucha. Wiosną i latem lekko zraszaj terrarium kilka razy w tygodniu, a podczas zimowania bardzo rzadko. Wilgotność powietrza 40-60 % w pozostałej części terrarium to wartość szacunkowa.

Jeśli zwierzę ma trudności z linieniem, zwłaszcza na palcach, utrzymuj wilgotną kryjówkę przez mniej więcej tydzień nieco mokrzejszą. Postaw niską, stabilną miskę z wodą i regularnie wymieniaj wodę.

OŚWIETLENIE I UVB

Uvidicolus sphyrurus prowadzi nocny tryb życia i w dzień się ukrywa, więc UVB nie jest konieczne, ale słaba świetlówka UVB (strefa Fergusona 1) nad terrarium może być stosowana bez problemu, jeśli kryjówek jest pod dostatkiem. Dostosuj oświetlenie do pory roku: około 14 godzin latem i krócej zimą, sterowane włącznikiem czasowym. Podczas zimowania światło jest wyłączone. Nie stawiaj terrarium w bezpośrednim słońcu.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Uvidicolus sphyrurus nie jest wybredny. Podstawą pokarmu są świerszcze odpowiedniej wielkości, najlepiej uzupełniane karaczanami. W ciepłej części roku podawaj 2-3 owady na zwierzę dwa razy w tygodniu, a jesienią stopniowo ograniczaj karmienie, tak aby zwierzęta nie dostawały pokarmu przez mniej więcej osiem tygodni zimowania. Owady mogą być co najwyżej tak duże jak odległość między oczami zwierzęcia.

Dobrze karm owady, zanim trafią do terrarium. Opruszaj je wapniem i witaminami przy co drugim karmieniu, a u ciężarnych samic i rosnących młodych przy każdym karmieniu. Ogon magazynuje tłuszcz i pokazuje kondycję zwierzęcia: gruby ogon to dobry znak, a cienki oznacza, że zwierzę potrzebuje więcej pokarmu. Niezjedzone owady usuwaj po kilku godzinach.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Uvidicolus sphyrurus prowadzi nocny tryb życia i spędza dzień w ukryciu. Niepokojony prezentuje zachowanie odstraszające z wyprostowanymi nogami, machającym ogonem i ochrypłym piskiem. Brania na ręce nie ma potrzeby, a zwierzęcia nigdy nie wolno chwytać za ogon, który może zostać odrzucony. Nowy ogon jest krótszy i bardziej zaokrąglony niż oryginalny.

Gatunek można trzymać pojedynczo, w parach lub w małych grupach. Kilka samców zwykle może żyć razem w grupie przez lata, ale zwracaj uwagę na ugryzienia oraz na zwierzęta, które tracą na wadze lub odsuwają się od pozostałych, i rozdziel grupę, jeśli pojawią się niesnaski.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce *Uvidicolus sphyrurus* mają wyraźne zgrubienia hemipenisów pod nasadą ogona, których samicy brak. Samice są na ogół nieco większe od samców. Młode rosną powoli: po roku mierzą około 58 mm od pyska do kloaki, a po dwóch latach 70 mm. Dojrzałość płciową osiągają prawdopodobnie w wieku około 30 miesięcy, dlatego poczekaj, aż samica w pełni wyrośnie, zanim przeznaczysz ją do rozrodu.

GODY I KOPULACJA

Kopulacji u *Uvidicolus sphyrurus* nie obserwowano, ale prawdopodobnie odbywa się w połowie wiosny, po zimowaniu. Kluczem jest chłodna zima: bez okresu w temperaturze 8-10 °C nocą i około 15 °C w dzień samice często nie składają jaj.

Samce i samice mogą przebywać razem przez cały rok. Samice muszą być w dobrej kondycji i przez cały sezon składania jaj dostawać wapń i owady.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Pierwsze zniesienie pojawia się 3-4 miesiące po zimowaniu; w Australii odpowiada to okresowi listopad-grudzień. Samica składa po dwa jaja pod podstawką ze stale wilgotnym piaskiem i zagrzebuje je piaskiem. Jaja mają około 23 × 12 mm i ważą 1,5-2 g, a zniesienie waży około 30-35 % masy samicy. Licz się z 1-2 zniesieniami w sezonie.

Jaja są miękkie i bardzo podatne na wysychanie, dlatego piasek pod kryjówką lęgową nigdy nie może wyschnąć. Po złożeniu jaj samica jest wyraźnie szczuplejsza. Podawaj jej dodatkowo wapń i owady.

INKUBACJA

Ostrożnie wyjmij jaja i umieść je w małym zamkniętym pojemniku z wilgotnym torfowcem, z którego wyciśnięto większość wody (około 9 części wody na 1 część mchu wagowo). Nie ubijaj mchu zbyt mocno, aby między włóknami było powietrze, i nie obracaj jaj. W temperaturze 27-29 °C wyklucie następuje po 59-73 dniach. Nie zbadano, czy temperatura decyduje o płci.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode po wykluciu mierzą 35-39 mm od pyska do kloaki i ważą 1,2-1,7 g. Przypominają dorosłe, ale rysunek na ogonie jest bardziej kontrastowy. Rodzeństwo z jednego zniesienia może dorastać razem w małych pojemnikach, np. o średnicy 18 cm i wysokości 10 cm, z drobnym piaskiem i odwróconą podstawką jako kryjówką, pod którą piasek utrzymuje się wilgotny.

Młode zaczynają jeść około tygodnia po wykluciu. Podawaj im małe świerszcze 2-3 razy w tygodniu, przy każdym karmieniu opruszone wapniem i witaminami. Rosną powoli.

Zdrowie i częste błędy

U *Uvidicolus sphyrurus* nie opisano szczególnych chorób. Obowiązują typowe zagrożenia dla małych gekonów naziemnych:

- Problemy z linieniem, gdy resztki skóry zostają na palcach, jeśli brakuje wilgotnej kryjówki. Usuń je letnim, wilgotnym patyczkiem higienicznym.
- Wysychanie jaj i świeżo wyklutych młodych. Utrzymuj kryjówkę lęgową i pojemnik inkubacyjny stale wilgotne.
- Niedobór wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u samic w sezonie składania jaj. Prowadzi to do miękkich kości i problemów ze składaniem jaj.
- Zbyt ciepła zima. Bez chłodnego zimowania nie dochodzi do rozrodu.
- Stałe ciepło powyżej 30 °C w całym terrarium. Gatunek pochodzi z chłodnych wyżyn i zawsze musi mieć możliwość schronienia się w chłodniejszym miejscu.

Zdrowy gekon ma gruby, okrągły ogon. Zwróć się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je w ciepłej części roku lub wydaje się osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.